

הדין והדין

פסקי דין רבניים בנושאי משפחה

The Law and Its Decisor

Rabbinical Court Decisions in Family Matters

גיליון מס' 3 אב תשס"ג, אוגוסט 2003

מערכת הדין והדין

יו"ר מערכת: ד"ר רות הלפרין-קדרי, עו"ד סוזן ווייס
עורך ראשי: ד"ר עמיחי רדזינר
עורכת: עו"ד בת-שבע שרמן
חברי המערכת: עו"ד רוברט ליכט-פטרן, יעל רוקמן
מנהלת הפקה: עו"ד עטרה קניגסברג
רכזת הפצה: עינבל דיין-ברקוביץ
רכזת המערכת: טל יעקב
עיצוב וביצוע גראפי: הסטודיו של מיכל

כתובת המערכת:

המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן
הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52900
טל. 03-5318895, פקס. 03-7360499
E-mail: rackman@mail.biu.ac.il

סימני הבאת פסקי הדין:

פסק דין מלא:

תקציר:

פסק הדין בחלקו:

ראשי תיבות:

ג"פ - גט פיטורין
טו"ר - טוען/ת רבני/ת
טו"מ - טענות ומענות
שאל"כ - שאם לא כן
דר"ת - דרבינו תם
דמו"י - דת משה וישראל
עו"ס - עובדת סוציאלית
דו"ח - דרישה וחקירה

אין במובא כאן משום תחליף ליעוץ משפטי

כל הזכויות שמורות
ISSN 1565-4176

תוכן העניינים

3	עילות גירושין
4	תנאים למתן הגט
6	סדרי דין
7	מורד/ת
9	כתובה
9	מזונות
10	ירושה
11	כללי

דבר המערכת

אנו שמחים להגיש לציבור הקוראות והקוראים את הגיליון השלישי של 'הדין והדין'. לצורך עניינים שונים בהלכה קבעו חכמים כי מאורע החוזר ונשנה שלוש פעמים הופך להיות 'חזקה', כלומר שאין להניח כי מדובר במקרה בלבד וניתן לצפות שהמאורע יארע גם להבא. אנו מקווים שאכן הופעת הגיליון השלישי מהווה 'חזקה'.

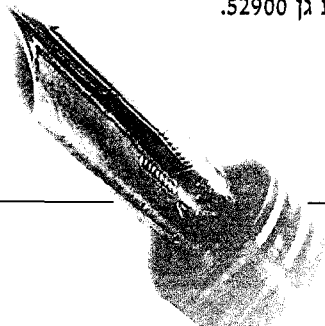
גיליון זה מכיל שבעה-עשר פסקי דין המסודרים בשמונה מדורים, בכללם שלושה מדורים חדשים (כתובה, מורד/ת, ירושה). אכן, מטרת הפרסום היא להציג את הפסיקה בכל התחומים הנידונים בבתי הדין הרבניים, למעט דיני ממונות אשר אינם קשורים לנישואין.

בגיליון זה מתפרסמים פסקי דין שנתקבלו ממקורות שונים ואנו מודים לכל מי ששלח לנו אותם.

חלקם לא היו יכולים להתפרסם בגיליון זה, אם מחמת שיקולי התאמה ועניין ואם מחמת קוצר היריעה, וחלקם יתפרסמו בגיליונות הבאים.

אנו 'מודים על העבר ומבקשים על העתיד'. בכוונתנו להוציא בהמשך 'גיליונות נושא', כלומר גיליונות שיוקדשו ברובם לנושא מרכזי ויכילו פסיקה העוסקת בו. את אחד הגיליונות הקרובים אנו מעוניינים להקדיש לנושא הכתובה ובעיקר לפסיקה העוסקת בחיובו של הבעל לשלם את הסכום הנקוב בה. נשמח לקבל כל פסק דין הקשור לנושא זה, כמו גם פסקי דין בכל נושא אחר, כולל פסקי דין שאינם מן הזמן האחרון אך הינם חשובים והם לא התפרסמו בינתיים בבמה אחרת. כפי שיראו הקוראות והקוראים, אכן שולב בגיליון זה פסק דין בן יותר מאחת-עשרה שנים. אנא שילחו את פסקי הדין בצירוף עובדות המקרה ושמות באי-כח הצדדים (כמו גם הערות והארות), לכתובת: **המרכז לקידום מעמד האשה ע"ש רות ועמנואל רקמן הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר-אילן, רמת גן 52900.**

בברכה,
ד"ר עמיחי רדזינר
עורך ראשי

עילות אירוסין

1. כדי לחייב בעל בגט בגין אלימות יש צורך בהתראה גם כאשר האלימות מוכחת; הרחקת הבעל מן הבית בגין תלונת האשה עלולה להביא להפסד מזונותיה.

בית הדין הרבני האזורי תל אביב:

הרב אברהם שיינפלד - אב"ד
הרב עמרם אבוזגלו - דיין
הרב אברהם ריגר - דיין

העובדות:

בני הזוג נשואים כחמש שנים וחצי וחיים בנפרד כשנתיים. האשה תבעה גירושין בגין אלימות פיסית ומילולית של הבעל. הבעל מכחיש טענות אלה וטוען כי האשה מעוניינת להתגרש בשל המצב הכלכלי הקשה שנקלע אליו. לטענת האשה, במהלך המתנה לדיון בבית המשפט בעט בעלה בבטנה. הבעל טוען שרק ניסה להוציא מידה מכשיר הקלטה והוא כלל לא פגע בה. בני הזוג הסכימו ללכת לפולגראף כדי לברר את טענות האלימות, אך בפועל לא הלכו וכל צד מאשים את חברו באי ביצוע הבדיקה (יצויין כי במהלך פסה"ד מאשים ביה"ד באופן ברור את האשה באי הסכמה לביצוע הבדיקה וגוזר מכך מסקנות). האשה צירפה הקלטה ובה לטענתה הוכחה לאימוני הבעל כלפיה.

נפסק:

האירוע שקרה בביהמ"ש מנוצל ע"י האשה מעבר לכל פרופורציה וא"א להשתמש בו בכדי לקבוע את גורל הנישואין. מן הפוסקים עולה כי אלימות כלפי האשה חמורה מאלימות כלפי אדם אחר ועם זאת, יש להבחין בין חיוב או כפייה בגט בגינה ובין סנקציות אחרות (קנס, נידוי ועוד). כדי לחייב בעל בגט נדרשת הוכחה על אלימות, לאחריה התראה של בי"ד שאם יכה אותה שוב יחייבוהו בגט וכתובה, הושבת נאמן בין בני הזוג כדי שיבדוק אם הבעל חוזר ומכה, ורק אם היכה שוב יתחייב בגט

נפסק:

וכתובה. למעשה, כיום, יחייב ביה"ד בגט רק לאחד שהוכח לו כי היו כמה אירועים של אלימות ולאחר אזהרת הבעל. ללא אזהרה כזו לא יתחייב הבעל בגט. רק כאשר האלימות גובלת בסכנת חיים אין צורך בשלב של התראה. במקרה דנן, הבעל לא הותרה ואף האשה לא הביאה ראיות לאלימותו, מעבר לאירוע שהיה בביהמ"ש. ביה"ד דוחה את הראיה מן הקלטת בה כביכול מאיים הבעל על האשה, וטוען כי מדובר בפרובוקציה של האשה שנועדה בכדי לקבל צו הגנה מביהמ"ש. ביה"ד מניח כי יש ממש בטענות הבעל בשל העובדה כי האשה חזרה בה מן ההסכמה להיבדק בפולגראף, והדבר מפחית מאמינות טענותיה.

לאור זאת, גם אין לראות בפירוד של שנתיים עילה לגירושין, משום שהוא נעשה ביוזמת האשה וללא הצדקה. הרחקת הבעל מן הדירה לא מאפשרת לאשה לטעון כי משום כך אין חיי אישות ואף גורמת לכך שהאשה לא תקבל מזונותיה. ביה"ד דוחה את תביעת האשה וממליץ לבני הזוג לפנות ליועץ נישואין.

תיק מס' 027295641-21-1
ניתן ביום ב' שבט תשס"ג (5.1.03)

פסק דין זה רלוונטי גם למדור מזונות.

2. חוסר יכולת הבעל לקיים יחסים כעילת חיוב.

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב מתתיהו שרים - אב"ד
הרב אברהם כלאב - דיין
הרב ישראל יפרח - דיין

בית הדין הרבני הגדול:

הרב ישראל מאיר לאו - נשיא, יו"ר
הרב שלמה דיקובסקי - דיין
הרב עזרא בר שלום - דיין

העובדות:

כבר 14 שנה שאין חיי אישות בין בני הזוג. לטענת האשה הדבר נובע מחוסר יכולת הבעל לקיים יחסים. במשך השנים הבעל סרב ללכת לטיפול, ואולם בדיונים האחרונים טען שמוכן לטפל בבעיה. האשה טענה שעכשיו זה מאוחר מדי והיא מואסת בו ורוצה בגירושין.

ביה"ד הרבני האזורי:

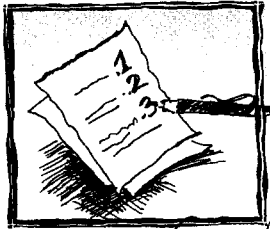
לדעת הרוב כיוון שהבעל מוכן ללכת לטיפול בתנאי שהאשה תשתף פעולה והאשה לא המציאה כל הוכחות, והיא עומדת על רצונה להתגרש גם אם הבעל יטופל, הרי שאין מקום לחייב את הבעל בגט וביה"ד ממליץ לצדדים להגיע להסכם גירושין בהקדם.

לדעת המיעוט, כיוון שהבעל, בניגוד להחלטת ביה"ד, לא הלך להיבדק, יש חשש גדול שיש לו מה להסתיר, ועוד הוא מודה במקצת מהטענה. לאשה נאמנות לומר שאין לבעל גבורת אנשים, כאשר אומרת זאת בפניו. אמנם הרמ"א צמצם נאמנות זו רק במקרים שיש לה אמתלא המסייעת לדבריה, שכן בזמן שלנו נשים חצופות. הצדדים בתיק זה שניהם מבני עדות המזרח וצמצום זה שעשה הרמ"א לא חל עליהם. כמו כן במקרה זה היא נאמנת גם לדעת הרמ"א. לכן יש לחייב את הבעל לתת לאשה גט ולהטיל עליו סנקציות מכח חוק אם לא יעשה כן. וסיים: "מה שאמרה האשה שגם אם יתברר שהבעל בסדר, אינה רוצה בו, יש להבינה שכבר אינה יכולה לסובלו, כיוון שזמן רב ציערה, ואין לחייבה לחיות עמו".

ביה"ד הרבני הגדול:

בית הדין האזורי נחלק בדעתו בפסק הדין שניתן ביום כ"ז תמוז תשס"ב. לדעת הרוב, היות והאשה עומדת על דעתה לגרושין ואינה מוכנה לשלום, גם אם הבעל יטופל מבחינת חיי האישות, אין מקום לחייב אותו בגט. עם כל זאת, ממליץ ביה"ד לצדדים להגיע להסכם גירושין. לדעת המיעוט, כיוון שהאשה מתלוננת על העדר חיי אישות 14 שנה, והבעל מודה שיש בעיות, אולם מכחיש את דבריה. ולאור העובדה שהבעל אינו פונה לדופא לטפל בבעייתו, יש לחייבו בגט.

ערעורה של האשה נסב על דעת הרוב. מוסכם לכל הדעות, כי הצדדים, רחוקים מן הפסוק: "הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד". הם מתגוררים בנפרד תקופה ארוכה, וגם לדעת הרוב יש להמליץ על גירושין. לבעל יש בעיה של ממש בחיי האישות, ובעיה זו אינה מטופלת על ידו. בית הדין האזורי קבע בפסק דין קודם (ביום ח' חשוון תשס"ב),

תנאים למתן האט

4. האם כשרות הגט כפופה לקיום הסכם גירושין?

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה דיכובסקי - אב"ד, יו"ר
הרב שלמה בן שמעון - דיין
הרב זלמן נ. גולדברג - דיין

העובדות:

לאחר עשר שנים של פירוד חויב הבעל לתת גט בשל מספר עילות, ביניהן: אלימות, העובדה שחי עם נשים אחרות ופרסום תמונות עירום של אשתו. ביה"ד הטיל על הבעל סנקציות מכח חוק קיום פסקי דין של גירושין ובדין בו נידונה בקשת האשה להטיל על הבעל מאסר, נאות הבעל לתת גט בהתנות הדבר בכך שיוסדרו ביקורים בינו לבין בתו. כמו כן, דרש התחייבות כספית לפיה יושת קנס כספי על האשה באם תפר את ההסכם. הגט סודר אך, הבת סירבה להיפגש עם האב במתכונת שהוא דרש. בתגובה דרש הבעל להטיל קנס על האשה ולבטל את הגט.

נפסק:

המחלוקת בין הצדדים, היא מחלוקת בין נקודת מבט משפטית, לנקודת מבט משפחתית.

לטענת המבקש, אשימה המשיבה, באי קיום המפגשים בינו לבין הבת (הקטנה). והוא מבקש להטיל על המשיבה קנס של 500 ש"ח לכל מפגש שלא התקיים. מאידך, לדברי המשיבה, אין היא מעכבת בעד הבת מלהפגש עם אביה, והבת עצמה אינה רוצה בכך.

בית הדין שוחח עם כל אחת מן הבנות בנפרד. מדובר בבנות גדולות ובוגרות בנפשן. בת חמש עשרה וחצי ובת שלוש עשרה. אין כח בעולם שיכול לכפות על

נפסק:

אחר שמיעת דברי האשה והאח ואחר שהבעל הוזמן כדין ולא הופיע ביה"ד מחליט:

דעת הרוב:

א. קובעים תאריך ליום חמישי כ"א אלול תש"ס (21.9.2000) בשעה 10 ולהזמין את הבעל בצו הבאה ללא שחרור בערבות ויש לתת לאשה העתק מצו הבאה ביד.

ב. לדיון הנ"ל יש להזמין נציג מהנהלת בתי הדין וכן את החוקר מטעם ההנהלה על מנת לבדוק מדוע לא ביצעו את החלטות ביה"ד לאתר ולעצור את הבעל.

דעת המיעוט: כופין את הבעל לגרש את אשתו ואם לא יגרש ידון ביה"ד בהכנסת הבעל למאסר.

בנימוקים לדעת המיעוט נפסק:

הרב בצרי: זה חמש שנים שנעלם הבעל ולא יוצר קשר עם אשתו. לכל דעות הפוסקים בעל שלא נותן לאשה לא שאר לא כסות ולא עונה כופין אותו לג"פ ואין חולק בזה. וראוי להכניסו למאסר אלא שהוא נעלם ולא מוצאים אותו.

תיק מס' 1-21-023697964

ניתן ביום י"ד אלול תש"ס (14.9.00)

נימוקי דעת המיעוט ביום כ"א אלול תש"ס

(21.9.00)

הופיעו: ט"ר שרה מרקוביץ "יד לאישה" (לאשה).

פסק דין זה ולוונטי גם למדור סדרי דין

למרור זה ראו גם

פסקי דין 12, 13

כי אין האשה חייבת לבוא עימו לטיפול, והיא נאמנת בטענתה שכבר 10 שנים שאין ביניהם חיים משותפים. בנסיבות אלו, קשה להבין את דעת הרוב שלא לחייב בגט.

יצוין, כי בדיון שהתקיים בפנינו, הוברר לנו שהבעיה האמיתית היא בתחום יחסי הממון שבין הצדדים. נושא זה נדון בבית המשפט למשפחה. דירה אחת פורקה על ידי בית המשפט, ומתנהל דיון ביחס לדירה שניה. הבעל דורש כתנאי לגט, כי האשה תסכים לחלוקת הרכוש, כולל הדירה השניה. האשה אינה מוכנה לוותר על זכויותיה בדירה, ומבקשת שהגט יסודר ללא כל קשר לנושא הרכוש המתנהל בבית המשפט.

אין כל סיבה לחייב את האשה, לקשור את הנפש והרכוש גם יחד. זכותה המלאה לקבל את הגט, מבלי שתאלץ לוותר על זכויותיה. זו סיבה נוספת שבגינה ניתן לחייב בגט. לסיכום:

הערעור מתקבל. הבעל חייב לגרש את אשתו לאלתר.

באזורי: תיק מס' 1-21-053547725

ניתן ביום כ"ז תמוז תשס"ב (7.7.02)

הופיעו: עו"ד סטיבן לונטאי (לאשה),

עו"ד אבינועם אשכנזי (לבעל).

גדול: תיק מס' 21-053547725

ניתן ביום ה' טבת תשס"ג (10.12.02)

הופיעו: ט"ר אסנת שרון "יד לאשה" (לאשה),

עו"ד אבינועם אשכנזי (לבעל).

3. האם כופים בעל, שנעלם לתקופה ארוכה ולא ממלא חובותיו כלפי אשתו, למתן גט?

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב עזרא בצרי - אב"ד

הרב בנימין לוי - דיין

הרב מסעוד אלהדד - דיין

העובדות:

בני הזוג נישאו בשנת 1984 ועברו להתגורר בחו"ל. לזוג נולדו שני ילדים. בשנת 1996 שבה האשה ארצה עם שני הילדים בעקבות בגידת הבעל והאשמתו אותה בבגידה. לאשה נודע כי כנראה שגם הבעל שב ארצה. מקום מגוריו לא ידוע והוא לא הופיע לדיונים בביה"ד הרבני ולא יצר כל קשר עם האשה וילדיה.

כ"ג שבמקום שהן הבעל לא מעוניין באשה והן האשה לא מעוניינת בבעל יש לחייב בגט את מעכב הגרושין. לאור הנ"ל מחליט ביה"ד כדלהלן: מחייבים את הבעל לתת גט פטורין כדמו"ל לאשתו.

תיק מס' 1-21-302235874
ניתן ביום ו' תמוז תשס"ב (16.6.02)
הופיעו: טר"ד רבקה לובין "יד לאישה" (לאשה).

6. האם יש לקבל דרישת הבעל לתשלום של 150,000 דולר עבור מתן הגט?

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה דיכובסקי - אב"ד, י"ד
הרב שלמה בן שמעון - דיין
הרב עזרא בר שלום - דיין

העובדות:

חמש שנים קודם לפסק דין זה, קבע ביה"ד האזורי כי הבעל חייב לגרש את אשתו, בקובעו כי יש חשש רציני לבריאותה הנפשית והרוחנית של האשה אם תהיה במחיצתו של הבעל. לאחר שנתיים קבע ביה"ד האזורי כי יש לכפות על הבעל לגרש אשתו, כשהוא נסמך על נימוקי החיוב גם לצורך הכפיה. שנה וחצי עברה, וביה"ד האזורי קבע כי יש לכפות את הבעל באמצעות מאסר. בהחלטה נוספת, כשנה קודם לפס"ד זה, הוטלו על הבעל סנקציות מכח חוק בתוך בית הסוהר ואף הורו להחזיקו בבידוד. הבעל הגיש ערעור על ההחלטות לחיובו במתן גט ולכפותו על כך.

נפסק:

הרב דיכובסקי: בתיק זה קבענו ישיבה נוספת, לאחר ששמענו את דברי הצדדים ובאי כוחם בתאריך י"ב אדר ב' תשס"ג. הודענו למערער ולב"כ, כי הערעור יצטמצם אך ורק לתחום שבין חיוב לכפיה. פסק הדין לחיוב בגט ניתן בתאריך ז' תשרי תשנ"ט, ועליו לא הוגש ערעור.

פסק הדין לכפיה ולמאסר, ניתן על ידי בית הדין האזורי, כשנתיים לאחר מכן. בנימוקים מיום ל' תשרי תשס"א, כתב ביה"ד, שנימוקי החיוב יפים גם לגבי כפיה.

5. העלאת תנאים בלתי סבירים בפני בי"ד אחר כעילת חיוב.

בית הדין הרבני האזורי תל-אביב:

הרב נחום פרובר - אב"ד
הרב יוסף גולדברג - דיין
הרב שלום ביבי - דיין

העובדות:

בני הזוג נישאו בארץ ועברו להתגורר באנגליה. האשה והבן חזרו ארצה כשנה וחצי לפני מתן פסה"ד. האשה הגישה תביעה לגרושין בביה"ד הרבני בתל-אביב. הבעל זומן לביה"ד בלונדון ומסר שם כי אינו מוכן לתת גט לאשתו עד אשר יתמלאו תנאיו: חתימה על אישור (שקרי) שהיא עודנה חיה עמו בכדי שיוכל לקבל אישור שהות באנגליה ויותר על מזונות הילד.

נפסק:

הצדדים נשאו זל"ז כדמו"ל בתאריך ה' חשוון תשנ"ח בארץ. לצדדים בן קטין. כ-18 חודש לאחר הנישואין עברו הצדדים להתגורר באנגליה. לפני כשנה וחצי חזרה האשה לארץ עם הבן הקטין, והבעל נשאר בחו"ל. לפני ביה"ד עומדת תביעת האשה לגרושין. ביה"ד ניהל תכתובת עם מזכיר ביה"ד בלונדון בנושא תביעת הגרושין של האשה. לפני ביה"ד התקבל מכתב מביה"ד בלונדון הנושא תאריך מיום י"א סיון תשס"ב (22.5.02) וחתום ע"י 2 חברי ביה"ד וכן ע"י אב"ד ביה"ד הגאון הרב חנוך עהרנטרייא שליט"א. במכתב מופיע כדלהלן: "הנדון סדור ג"פ.

אנחנו חתומי מטה מאשרים בזה שלאחר דו"ח מהבעל, ולאחר משא ומתן עמו, ברור לנו שהנ"ל אינו מעוניין בכלל עם שלום בית, ואין שום סיכוי לחיים תקינים בין הזוג הנ"ל, ולדעתנו כל האמתלאות והצטדקויות לעיכוב הגט הן כדי לקבל תנאים לא צודקים".

על הנ"ל מופיעות חתימות 2 הדיינים ואב"ד הנ"ל.

ביה"ד מבחיר בזה כדלהלן:

לאחר שהתברר לפנינו ע"פ כבוד ביה"ד הנ"ל שהבעל לא מעוניין בשלום וכל מה שמעכב את הגט ומעגן את האשה הוא כדי לקבל תנאים לא צודקים, על כן, יש לחייב את הבעל בגט, וכמו שמובא ברבינו ירוחם ספר מישרים חלק שמיני נתיב

בנות גדולות מפגשים בניגוד לרצונן. גם אם נקנוס את האם וגם אם נושיבה בבית הסוהר, לא תצמח מכאן כל תועלת לאב, ולא תתקיים פמישה בינו לבין הבת (הקטנה), נגד רצונה. בשיחה האישית עם הבנות, הוברר לנו, שאכן קיימים משקעים כבדים בלב כל אחת מן הבנות, ביחס לפגישה עם ההורה השני. שתי הבנות הסכימו בהתלהבות להצעתנו, כי תחילה יפגשו בינן לבין עצמן, ללא נוכחות ההורים, ורק בשלב מאוחר יותר אפשר יהיה להתחיל לדבר על מפגשים עם ההורים.

אכן, צודק המבקש, שיש כאן אי קיום פורמלי של הסכם הגרושין. אולם כאשר מדובר בנושא הרגיש של ראיית ילדים, איננו יכולים לראות את הדברים אך ורק במשקפיים משפטיות. רצונן של הבנות וטובתן, עומדים מעל לכל דבר. השתכנענו כי לא תצמח כל טובה לאב, ממפגש כפוי עם בתו הצעירה. כמו כן, השתכנענו, כי תצמח טובה גדולה לבנות, ובעתיד גם להורים, ממפגשים בין הבנות לבין עצמן. זאת הדרך, להשיב לב הבנות אל אביהן ואמן, ואין דרך אחרת זולתה.

לצערינו, המבקש מתקשה להבין זאת. לדעתו, יקוב הדין המשפטי את ההר. אין הוא מעלה בדעתו, שמדובר בהר של הבנות, שיש להן עמדה משלהן ורגש משלהן. כאמור, דרך זו לא נראית לנו.

לאור האמור, אנו קובעים, כי יש לעשות הכל בכדי לקיים תחילה מפגשים בין הבנות לבין עצמן. רק לאחר שמפגשים כאלו יתקיימו, ולו לתקופה קצרה, אזי יהיה מקום לעשות את המאמץ לפגישות עם ההורים.

טענתו של המבקש, ביחס לגט, כי יש לחשוש לכשרותו בגין אי קיום המפגשים, היא טענת הבל. הבהרנו לו היטב, בעת סידור הגט, שהגט אינו כפוף להסכם ועומד בפני עצמו.

אין באפשרותנו לקבוע הסדר מעשי לפגישת הבנות בינן לבין עצמן. אנו מעדיפים שדבר זה יעשה, על ידי כבוד הרב שמואל גמליאל, שעסק בעבר בעניינן של הבנות. הצדדים מתבקשים לפנות אליו, לצורך סידור מפגשים כאמור.

תיק מס' 2-64-054855317

ניתן ביום כ"ב טבת תשס"ב (6.1.02)

הופיעו: טר"ד שרה מרקוביץ "יד לאישה" (לאשה).

ב"כ המערער מבקש לחזור ולבדוק את נימוקי פסק הדין לחיוב בגט, למרות החלטתנו האחרונה.

שאלנו את המערער שאלה פשוטה: והיה, אם נרשה ערעור על חיוב הגט, ונאפשר לתקוף את כל נימוקי בית הדין האזורי בנדון, אולם, בסופו של ההליך, ידחה הערעור – האם אז יתן המערער גט למשיבה?

תשובת המערער היתה חד משמעית: הגט ניתן, אך ורק אם תפצה אותו כספית בסך 150,000 דולר. באת כוח המשיבה הודיעתנו, כי מרשתה חסרת כל, וכי עסקני ציבור בשכונת מאה שערים, אספו עבורה סכום של כסף בכדי לרצות את המערער, "ולקנות" ממנו את הגט. סכום זה הופקד על ידי העסקנים בבנק, וינתן למערער לאחר הגט. אין לה יותר מן הסכום הנ"ל, אבל אם ביה"ד הגדול יפסוק לחיובה בסכום גדול יותר, אזי יעשה מאמץ להשגת סכום נוסף.

לא מצאנו מקום להמשיך בדיוני סרק. מדובר בעגינות מוחלטת. המערער נדון ל-5 שנות מאסר, בגין סרובו לתת גט לאשתו, והוא מתנה את הסכמתו לגט בתשלום סכום עתק, מעבר לאפשרויותיה של המשיבה. מדובר כאן ב"פדיון שבויים" פשוטו כמשמעו. לפי ההלכה, בכפיה לגט, ניתן לכופ אותנו עד שיאמר רוצה אני. הכפיה ההלכתית, נעשית בשוטים, ואנו משוכנעים כי אילו היה המערער סופג מלקות, כפי שההלכה מחייבת, היה הגט ניתן בו ביום. במצב החוקי הקיים, אין לנו אפשרות לקיים את הכפיה ההלכתית. אולם, אנו חייבים להשתמש בכל הנשק שהחוק מאפשר לנו, על מנת להביאו למתן גט.

שאלנו את המערער, אם קיימת אישיות רבנית שהוא בוטח בה ושומע לקולה. המערער הודיע, שהוא חסיד בעלז, וכ"ק האדמו"ר מבעלז שליט"א הוא רבו. הצענו למערער שכבוד האדמו"ר, או שלוחו, יכריעו בענין הגט ובענין תביעותיו הכספיות. אולם המערער אמר לנו שבנושא זה, לא יציית לאדמו"ר. כשאלנו במאמצנו לשכנע את המערער לכל הסכמה שהיא. לגופם של דברים. אכן, נימוקי ביה"ד האזורי לחיוב בגט, כוחם יפה גם לגבי כפיה. נתווסף על כך הנימוק, שהמערער אינו מוכן לתת גט, אלא אם כן תביעתו לתשלום בסך 150,000 דולר תתקבל. אין לו כל ענין בערעור אמיתי. ערעור כזה, יש בו שתי אפשרויות, לקבלת הערעור או לדחייתו. המערער מוכן אך ורק לקבלת הערעור. אם ידחה הערעור, לא יתן גט,

ויהי מה. בנסיבות אלו, יש בודאי להוסיף חיוב על חיובו.

כאמור מדובר כאן ב"פדיון שבויים", ובדרישה ל"כופר נפש". המערער דן את אשתו המשיבה למאסר עולם. המפתח לכלאה מצוי בידו. הוא אינו מוכן לפתוח את הדלת בפניה, אלא תמורת תשלום סכום עתק שאינו לפי אפשרויותיה. יש לנהוג עם המערער כפי שראוי לנהוג עם אדם הדורש כופר תמורת שחרור בן ערובה. בכל מקרה, יש למצות את כל האפשרויות ההלכתיות והחוקיות שיש לנו בענין זה. הערעור נדחה. המזכירות תקבע דיון יזום בעוד 6 חודשים.

הרב בן שמעון:

מצטרף למסקנה לדחיית הערעור.

הרב בר שלום: מצטרף.

לאור האמור לעיל מוחלט כנ"ל.

תיק מס' 024812141-64-3

ניתן ביום א' סיון תשס"ג (16.03)

הופיעו: ט"ר אסנת שרון "יד לאישה" (לאשה), ט"ר י. הכהן מנדל (לבעל).

הערה: זה כשנה וחצי שהבעל יושב במאסר וכבר פעמיים שהושב בבידוד, כל זאת ללא הועיל.

7790 ק"ו

7. היכן יש לאשר הסכם למתן גט בתמורה לזיתור על מזונות ילדים שנפסקו בבימ"ש?

בית הדין הרבני האזורי תל-אביב:

הרב אברהם אורבך - אב"ד

העובדות:

האשה הגישה תביעתה לגירושין לפני כשלוש שנים וחצי. מהדיון הראשון, ובכל דיון שלאחריו, דרש הבעל כי האשה תוותר על מזונות הילדים לצורך קבלת הגט. האשה הסכימה להיכנע לדרישת הבעל

ולוותר החל מיום סידור הגט על מזונות הילדים, וזאת בכדי להתיר את כבלי עגונותה. ביום הדיון, העלה הבעל דרישה חדשה: מחיקת חובו לביטוח הלאומי. האשה מצידה הצהירה כי היא מוכנה לוותר על מזונות הילדים מיום סידור הגט וכי אחיה ממתין בחוץ ומוכן לחתום כערב.

נפסק:

מאחר ופסה"ד למזונות הילדים ניתן ע"י ביהמ"ש למשפחה, והואיל והאשה מסכימה לדרישת הבעל לקבל על עצמה את מזונות הילדים תמורת קבלת גיטה, עליהם לערוך הסכם ולאשרו בביהמ"ש למשפחה. לאחר מכן יקבע מועד למתן פס"ד לגירושין.

תיק מס' 022907521-21-1

ניתן ביום י"א טבת תשס"ג (16.12.02)

הופיעו: עו"ד בת-שבע שרמן "יד לאישה" (לאשה).

8. לבי"ד אזורי אסור להתעלם מהוראתו של ביה"ד הגדול; הכרה של ביה"ד בחיוב מזונות שנפסק לאשה בבימ"ש בחו"ל וקיזוזו מן הרכוש שתקבל.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב שלמה דיכובסקי - אב"ד, יו"ד

הרב אברהם שרמן - דיין

הרב חגי איזנר - דיין

העובדות:

בחודש אב תשס"ב פסק ביה"ד הגדול כי על בני הזוג להתגרש בהסכמה. מיום מתן הגט ישלם הבעל לאשה מזונות במשך שנתיים, כפי שנפסק בבימ"ש בגרמניה, ואם בתוך שנתיים לא יינתן פס"ד בנוגע לחלוקת הרכוש ישלם הבעל מזונות עוד שנתיים, וכאשר ינתן פסה"ד יקוזזו מן הרכוש שתקבל האשה סכום המזונות שקיבלה בשנתיים אלו. עוד קבע ביה"ד כי אם לא יתגרשו בני הזוג תוך 45 יום עקב סרוב האשה, יוכל הבעל לבקש מביה"ד האזורי לדון בחיוב האשה לגירושין עוד לפני מתן הגט. האשה אכן סרבה והבעל פנה לביה"ד האזורי ובכסלו תשס"ג קבע ביה"ד: "אין מקום לקבוע מועד לדיון". על כך הערעור.

נפסק:

יש לקבל את הערעור. "מבחינה פורמלית, בית הדין האזורי אינו יכול להמנע מקיום

דיון, כאשר בית הדין הגדול החליט על כך. גם אם סבור בית הדין האזורי שהצדק עימו, הרי מדובר כאן בסך הכל בקיום דיון בלבד. הסדר במערכת בתי הדין ותקנות הדיון שלפיהן כולנו פועלים, מחייבים את הערכאה של בתי הדין האזוריים לפעול בהתאם להוראת בית הדין הגדול. אין מבחינה הלכתית כל סרך של שאלה בקיום דיון בלבד, כאשר בית הדין הגדול לא הורה לבית הדין האזורי כיצד לפעול בסיומו של אותו דיון.

מבחינה מהותית, אין מקום להשאיר את הצדדים תלויים ועומדים לנצח. הוברר לנו, כי נושא חלוקת הרכוש לא נמצא כלל בדיון משפטי. בבית המשפט בגרמניה לא הוגשה כלל תביעה לחלוקת הרכוש עד עצם היום הזה, ובבית המשפט בישראל נמחקה התביעה לחלוקת הרכוש בבקשה משותפת של שני הצדדים, בתאריך 16.12.02. בהעדר כל תביעה משפטית לחלוקת הרכוש, אין מקום לקבל את עמדת המשיבה, שיש לעכב את סידור הגט, עד אשר יוסדר ענין הרכוש". ביה"ד הגדול מציע לאשה שתי חלופות הנוגעות לענין הרכוש שבמחלוקת, כאשר בשתיהן מדובר על הסכמתה של האשה לקבל גט לאלתר. באם לא תסכים האשה לאחת משתי החלופות, יוחזר התיק לראב"ד ביה"ד האזורי על מנת שיקבע הרכב אחר אשר ידון בתביעת הבעל לחיוב אשתו בגירושין.

תיק מס' 1-21-008630931

ניתן ביום ד' סיון תשס"ג (4.6.03)

הופיעו: עו"ד ט"ר אברהם שטרן (לאשה),

עו"ד עמינדב אקסלרד (לבעל).

פסק דין זה רלוונטי גם למדור מזונות.

9. האם יכול ביה"ד לעצור אדם לצורך הבטחת הופעתו לדיונים?

בית הדין הרבני האזורי ירושלים:

הרב חיים י. רבינוביץ - אב"ד

הרב יעקב אליעזרוב - דיין

הרב ציון אלגרובלי - דיין

העובדות:

האשה הגישה תביעת גירושין בשל אלימותו הקשה של הבעל. הבעל לא העלה כל טענה נגד תביעת הגירושין, הוא התחמק

מלהגיע לדיונים ונאלצו לחפש אחריו. כשהופיע הבעל בפני ביה"ד העמיד הוא תנאים למתן הגט, ביניהם: ביטול חובו לביטוח לאומי, תשלום של 10,000 ש"ח, בדיקת רקמות לילדיו, פיצוי של 50,000 ש"ח על ישיבתו במאסר ועוד. כשנה לפני מתן פסה"ד קבע ביה"ד כי יש לכופו לתת גט וכן להכניסו למאסר, אך עיכב ביצוע ההחלטה עד לאחר הדיון. חודש לפני מתן פסה"ד קבע ביה"ד כי יש לעצור את הבעל עד לדיון ובו ידון בהמשך החזקתו במעצר.

נפסק:

ביה"ד בהחלטתו מציינ כי הבעל חוייב לתת גט לאשתו ואף פסק כי יש לכופו לכך. כמו כן, קובע ביה"ד כי לאור העובדה שביה"ד מוסמך עפ"י החוק לשלחו למאסר, ומשום שהיו מספר מקרים שהבעל נעלם ולא הופיע לדיון ונלאו מלחפש אחריו, הרי כדי להבטיח הופעתו לדיונים יש להושיבו במעצר בין דיון לדיון. ביה"ד קצב את תקופת המעצר בשלב זה לחצי שנה, בהנחה שעד אז יסתיימו הליכי המשפט.

תיק מס' 2-25-306044470

ניתן ביום י' אב תשס"א (30.7.01)

הופיעו: ט"ר שרה מקוביץ "יד לאישה" (לאשה),

ט"ר חיים שוהם ועו"ד ערן הופרט (לבעל).

למרור זה ראו גם

פסקי דין 11.3

מורדות

10. אשה הגורמת להוצאת בעלה מן הבית מפסידה מזונותיה; כאשר שני בני הזוג רוצים בגט והאשה מוגדרת 'מורדת' היא מפסידה תוספת כתובתה גם ללא התראה.

בית הדין הרבני האזורי תל אביב:

הרב נחום פרובר - אב"ד

הרב יוסף גולדברג - דיין

הרב שלום ביבי - דיין

העובדות:

בני הזוג נשואים ארבע שנים וחצי ומתגוררים בנפרד שנה ושמונה חודשים. בתחילה תבע הבעל גט ואילו האשה דרשה שלום בית ומזונות. ביה"ד שהסתפק בכנות תביעת האשה פסק שהאשה תשאר בביתה אך הבעל לא יתחייב במזונותיה. לאחר מכן, הסכימה האשה לגט אך תבעה את כתובתה ומזונותיה עד לגט. לטענת הבעל הוא איננו חוזר לביתו משום שנעצר כבר שלוש פעמים בגין תלונות שווא של האשה על אלימותו.

נפסק:

נראה שהאשה אינה חפצה בבעלה ועל כן ניסתה להוציאו מן הבית בכל דרך. מדובר בטענות אלימות שלא הוכחו על פי דין תורה ועל כן לא מגיעים לה מזונות מבעלה, ממנו באמת לא ניתן לצפות שיחזור לביתו עקב החשש שייעצר. על כן מחייב ביה"ד את הצדדים להתגרש אך פוטר את הבעל ממזונות. פטור זה כולל גם פטור מחיוב במדור ולכן על הצדדים לנהל מו"מ בנוגע לחלוקת הרכוש ולפירוק השותפות בדירה.

לגבי תביעת הכתובה - לאור האמור על מאמציה של האשה להוציא את בעלה מהבית יש לראותה כמורדת. אולם, בעוד שבמורדת בניסבות רגילות נדרשות התראה והכרזה כדי להפסידה מכתובתה (עיקר ותוספת) הרי שבמקרה בו רוצה גם הבעל בגירושין אין צורך בהן כדי להפסידה תוספת כתובה (ע"פ פסיקת רבינו ירוחם). ההיגיון בכך הוא שכל מטרת ההכרזה וההתראות נועדו ללחוץ על האשה לחזור לחיות עם בעלה. אין בהן צורך כאשר הוא כבר לא רוצה בה. כמו כן, מבחין ביה"ד בין מורדת 'רגילה', בה הדין שאם הבעל מגרשה לפני תהליך ההכרזה וההמתנה י"ב חודש הריהו נחשב כמגרשה לרצונו ועל כן חייב בכל, ובין המקרה דנן בו האשה מוציאה את בעלה מביתו ולא ניתן לראותו כמגרשה לרצונו. על כן, פטור הבעל מתשלום תוספת הכתובה.

תיק מס' 1-21-022879514

ניתן ביום ה' שבט תשס"ג (8.1.03)

פסק דין זה רלוונטי גם למדור מזונות ולמדור כתובה.

11. אשה הטוענת לאלימות בעלה ללא הוכחה מספקת ומסרבת לחיות עימו עלולה להיות מוגדרת כמורדת 'מאיס עלי' שאינה צריכה הכרזה, והבעל פטור מיידידת ממזונותיה; ביה"ד טוען עבור בעל דין טענת 'קים לי'.

בית הדין הרבני האזורי תל אביב:

הרב **משה קולר** - אב"ד
הרב **יצחק אלמליח** - דיין
הרב **יהודה שחור** - דיין

העובדות:

בני הזוג נישאו בשנת 1970 ולהם שבעה ילדים. האשה החליטה להתגרש, לטענתה משום שהבעל מפעיל כלפיה אלימות פיזית ומילולית. בתגובה הגיש הבעל בשנת תשנ"ח תביעת שלום-בית ולחילופין תביעה להכריז על אשתו כמורדת משום שהיא מסרבת לחיות עימו חיי אישות, ולדבריו היא זו שמפעילה כלפיו אלימות פיזית ומילולית. בני הזוג פנו לטיפול שנכשל והמשיכו להאשים זה את זה באלימות. יועץ נישואין הגיש חו"ד לפיה "בשנתיים האחרונות קיבל הבעל שליטה על התנהגותו האלימה". עובדת סוציאלית כתבה כי מדובר בהתנהגות אלימה הדדית וקשה להחליט מי מבני הזוג דומיננטי יותר.

נפסק:

ביה"ד קובע כי מכיון שהאשה איננה מכחישה את העובדה כי כבר שלוש שנים אינה מקיימת את חובותיה כלפי הבעל ואין הם חיים חיי אישות, הרי שהיא מורדת והבעל פטור ממזונותיה עד שתוכיח שהתנהגות הבעל כלפיה היא הגורם להתנהגותה כלפיו. ביה"ד קובע שהיא מוגדרת כמורדת 'מאיס עלי', משום שלדעת מספר פוסקים גדר זה חל גם על מאיסות שאינה נובעת מפגם בגופו של הבעל (כפי שמשמע מלשון השו"ע) אלא גם על מאיסות בגין מעשיו הרעים. בשלב הבא מברר ביה"ד את השאלה האם מורדת 'מאיס עלי' צריכה התראות כדי להפסיד זכויותיה. דעת רוב הפוסקים היא שלא נצרכת התראה כדי להפסידה כתובה משום שהתראה לא תועיל לגרום למורדת כזו שתחזור בה. ביה"ד טוען שלגבי חיוב המזונות פשוט עוד יותר שאין צריך התראה ושהאשה מפסידתו עם עזיבת הבית ללא טענה מבוררת. במקרה דנן טוענת האשה כי בעלה אשם במצב שנוצר ולכן א"א להפסידה ממזונותיה. ביה"ד קובע כי מכיון שמדובר בטענות הדדיות הרי אנו במצב של ספק ובו 'המוציא מחברו עליו הראיה'

ועל האשה להוכיח כי עזבה את הבית מטענות מוצדקות ועל כן בעלה חייב במזונותיה. לא נכון יהיה לקבוע כי הבעל משועבד לאשתו מן הנישואין והוא 'המוציא ממנה, משום ששיעבוד זה חל רק כאשר הם חיים ביחד והיא ממלאת חובותיה כלפיו, מה שאין כן כאן. ביה"ד מכיר בכך שעניין זה שנוי במחלוקת ולדעת חלק מן הפוסקים הבעל משועבד לאשתו וחייב לתת מזונותיה אלא אם יוכיח שאינו חייב בכך, אלא שהוא מנסה לטעון שלא מדובר על מקרה כגון זה שלנו בו הבעל טוען כי פקע ממנו חיוב מזונות.

בכל מקרה, מדובר כאן במחלוקת וזכותו של הבעל לטעון 'קים לי' כפוסקים המטילים את חובת ההוכחה על האשה. ביה"ד מקבל את דעת החיד"א לפיה "אע"פ שאין הבעל דין יודע מסברת המזכים אותו בדין, הדיינים טוענים לו טענת קים לי, שכן פשטה הוראה בכל בתי הדין".

נקודה נוספת שמברר ביה"ד היא השאלה האם ניתן להפסיד מורדת ממזונותיה בעוד את כתובתה לא הפסידה עדיין, בהעדר הכרזה. לדעת מספר פוסקים יתכן הדבר "וכן מורין בבי דינא לא לפסוק מזונות לכל אשה המסרבת לחיות עם בעלה חיי אישות גם בטרם הכריזו עליה ובטרם הפסידה כתובתה".

תיק מס' 041989237-13-1

ניתן ביום י"ב אייר תש"ס (17.5.00)
הופיעו: עו"ד בצלאל הוכמן (לאשה),
עו"ד ארנון לוי (לבעל).

פסק דין זה רלוונטי גם למדור סדרי דין, למדור מזונות ולמדור כתובה.

12. תוקפנות והשמעת איומים של אשה כלפי בעלה אדם גוררים בהכרח הכרזתה כמורדת, בפרט כאשר ניתן להבין את הרקע להם.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב **אברהם שרמן** - אב"ד, יו"ר
הרב **חגי איזיר** - דיין
הרב **מתתיהו שרים** - דיין

העובדות:

בני הזוג נישאו בחורף תש"ס לאחר שחיו יחד 4 שנים. לאשה 5 ילדים מבעלים קודמים. לאחר הנישואין עזב הבעל את הבית, ובסיון הגיעו להסכם גירושין שלא יצא לפועל. בטבת תשס"א התקיים דין

בביה"ד האזורי ובו האשים הבעל את אשתו בבגידה, והיא תבעה את כתובתה בסך מליון ש"ח בתמורה להסכמתה להתגרש. בדיון נוסף בביה"ד נהגה האשה בתוקפנות כלפי הבעל ותבעה ממנו שילך לעבוד למרות נכותו, דרשה שיעבוד נכסים וכן הצהירה שתבע מזונות גם עבור הילדים שאינם של הבעל. בדיון מקביל שנערך בבימ"ש למשפחה אמרה האשה שלאור האשמותיו של הבעל היא איננה מוכנה שיחזור לביתם. לאור כל זאת, קבע ביה"ד האזורי כי האשה דורשת דרישות מוגזמות, היא מתכוונת למרר את חיי בעלה ולכן יש לה דין מורדת. אשר על כן, עליה לקבל גט והיא מפסידה את כתובתה ואת התוספת. ביה"ד גם ציין כי הבעל עדיין לא קיים מצוות פרו ורבו "וזה קשה עם אשה שעברה גיל 42". מכיון שהאשה לא היתה מיוצגת, התקיים בביה"ד דיון נוסף בו הכחישה האשה את הטענה בדבר בגידתה וטענה כי הבעל רוצה בגירושין בשל לחץ של הוריו וכי הוא זה שעזב את הבית, ולכן אין ליחס לה מעמד של מורדת. ביה"ד חזר וקבע כי תוקפנותה של האשה מהווה עילה לגירושין "ואין לך מורדת גדולה מזו שאשה תוקפת את בעלה ומבזה אותו", ועל כן יש לחייבה בגט ולהפסידה את כתובתה. האשה ערערה והסבירה על את התנהגותה התוקפנית כתגובה על האשמותיו הלא מוצדקות של בעלה, עליהן היא דורשת התנצלות. לדבריה, היא מוכנה שהבעל יחזור הביתה מיד.

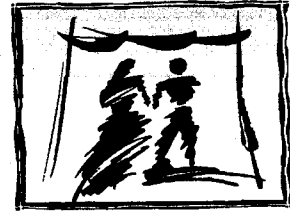
נפסק:

העיון בחומר ושמיעת הטענות אינם מלמדים כי יש לראות באשה מורדת. תוקפנותה של האשה מובנת על רקע מצבה וההאשמות שהופנו כלפיה ואינה עילה להכרזה כמורדת. יתכן מאוד שהשלוס אינו שורר בבית בשל הבעל ולא בשל האשה. בנוגע לכתובה, קובע הרב שרים: אף אם נניח שהיא מורדת, הרי לא היתה כאן התראה וממילא אינה מפסידה כתובתה. הרב איזירר מבקר את ביה"ד האזורי על כך שלא נתן משקל מספיק לדבריה של האשה בדיון השני בו היתה מיוצגת, וסמך יותר על דבריה בדיון הראשון ובביהמ"ש למשפחה. לדבריו, דרישתה שיעבוד אינה דרישה מוגזמת, שהרי הבעל הצהיר שהוא יכול לעבוד חלקית, ואיום האשה שתבע מזונות לילדים הינו איום "ועל סמך איום לא שמענו שאשה תחשב כמורדת. גם לפעמים יתכן שאדם חייב במזונות לילדים שאינם שלו אם התחייב כן עבור

לנישואין". על כן, יש לבטל את החיוב בגט
מדין מורדת והאשה לא הפסידה כתובתה.

תיק מס' 1-72-063056337
ניתן ביום י"ד אדר א' תשס"ג (16.2.03)
הופיעו: טו"ר שולמית ולפיש (לאשה),
עו"ד סימונה חיים (לבעל).

פסק דין זה רלוונטי גם למדור עילות גירושין
ולמדור כתובה.

כתובה

13. מעמדה של התחייבות הבעל
בכתובה כאשר מדובר בסכום גבוה
מן המקובל.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב ישראל מאיר לאו - נשיא, יו"ר
הרב שלמה דייכובסקי - דיין
הרב יוסף נדב - דיין

העובדות:

בני הזוג נישאו בשנת 1991 והבעל התחייב
בכתובה בסך של 100,000 דולר. בשנת
1995 הגיש הבעל תביעת גירושין. ביה"ד
האזורי קבע בתשנ"ט כי על הצדדים להתגרש
(אך לא בלשון חובה) ועל הבעל לשלם לאשתו
100,000 ש"ח עבור הכתובה, זאת תוך
הסתמכות על נכונותה של האשה בהליך
שהיה בביהמ"ש המחוזי בתשנ"ז להתגרש אם
תקבל 40,000 דולר. האשה טוענת כי מדובר
בהסכמה במסגרת הליך מזונות ואין היא
נוגעת לקבלת הכתובה. בערעורה היא דורשת
לחייב את הבעל במלוא גובה התחייבותו וכן
מערערת על פסיקת ביה"ד האזורי שקבע כי
על הצדדים להתגרש. לדבריה, לא היתה כל
עילה לגירושין ועובדה היא שביה"ד האזורי
לא חייבה בגט. מנגד טוען הבעל שהאשה
מאוסה עליו ב'אמתלא מבוררת' ועל כן יש
לחייבה בגט ולפטרו מתשלום הכתובה. לדבריו,
הוא ירד מנכסיו ואינו יכול לעמוד בתשלום
שהאשה תובעת.

נפסק:

הרב לאו: טענותיו של הבעל לגבי חיוב האשה
כבר נידונו ונדחו. השאלה העקרונית היא
היחס להתחייבות הבעל בכתובה. ברור

שאם מדובר בהתחייבות שלא ניתן
לקיימה הרי שמדובר ב'אסמכתא' שאין
לה תוקף. בנדון דידן, מדובר אמנם בסכום
גבוה אבל הוא סביר ומקובל. ניתן להניח
שבעת ההתחייבות הניח הבעל שיוכל
לעמוד בה. ביה"ד האזורי יבחון הסדר של
פריסת תשלומים לפי יכולת הבעל. דבר
זה יישתנה רק באם יוברר שויתורה של
האשה בביהמ"ש המחוזי היה ויתור
המועיל על פי דין, דבר שעל ביה"ד האזורי
לבדוק.

הרב דייכובסקי (דעת מיעוט): אין לחייב
האשה בגט. הסכום הנקוב בכתובה הוא
אכן מופרז, אלא אם כן יוכח אחרת. יש
לדחות את הערעורים ולהחזיר את התיק
לביה"ד האזורי על מנת לבדוק את היכולת
הממשית לתשלום הכתובה לאור הסכום
שנפסק בו.

הרב נדב: אין לחייב האשה בגט. גם אם
נקבל את טענת הבעל על מאיסותה של
אשתו, הרי שטענה זו תועיל לו לחייבה
בגט רק לאחר שישליש כתובתה, אך
ממילא האשה מסכימה להתגרש אם יפרע
לה אותה.

סכום הכתובה איננו מופרז ולא היה נחשב
כזה גם אילו היה גבוה אף יותר. רק
סכומים של מיליוני דולרים ניתן אולי
לראות כסכומים מופרזים. הטענה כי
מדובר בהתחייבות לשם כבוד המשפחות
אינה משנה מאומה והיא עדיין התחייבות
לכל דבר.

תיק מס' 1-64-169895356
ניתן ביום כ"ה חשוון תשס"א (23.11.00)

פסק הדין רלוונטי גם למדור עילות גירושין

למדור זה ראו גם
פסקי דיין 11, 12

מזונות

14. פרשנות סעיף חיוב האב למזונות
ילדיו בהסכם גירושין: חיוב כלפי
בתו שנשאה; שתי נסיבות המצדיק
העלאת גובה הסכום; חיוב האב
בהוצאות הלימודים של בנו.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב אברהם שפירא - אב"ד
הרב מתתיהו שרים - דיין
הרב יששכר דב הגר - דיין

העובדות:

בהסכם גירושין נקבע כי האב ישלם מזונות
עבור ילדיו שעד גיל 18 בסכום שיקבע
ביה"ד; כי האם מתחייבת להשתתף גם
היא במזונותיהם; כי תביעה לשינוי גובה
סכום המזונות תוגש רק בתנאי שחל
שינוי נסיבות מהותי בנידון.

האשה טענה כי אכן חל שינוי נסיבות
המצדיק את העלאת גובה הסכום
ל-1,500 ש"ח. לדבריה, הסכום הקיים
של 594 ש"ח לחודש אינו מספיק לצרכי
הילדים ויש להעלותו. יתר על כן, לפי
ההסכם היו אמורים הילדים להיות
חודשיים בשנה אצל אביהם, אך מכיון
שהוא חי כרגע בארה"ב נמצאים הילדים
במשך השנה כולה אצל אימם. עוד טענה
האשה כי גדלו הוצאותיה בגין הוצאות
חינוך מיוחדות עבור הבן הלומד בישיבה.

ביה"ד האזורי פסק על העלאת חיוב האב
לסך של 850 ש"ח. מכאן ערעורה של
האשה. מנגד, ערער הבעל על עצם העלאת
סכום חיובו. לטענתו, אין כאן שינוי
נסיבות המצדיק זאת. יתר על כן, יש
להפחית את הסכום משום שבתו נישאה
בינתיים, ולמרות שהיא עדיין איננה בת
18 הרי שעצם נישואיה פוטרים את אביה
מהמשך החזקתה.

נפסק:

הרב שפירא והרב שרים: אין להוריד את
סכום המזונות בשל נישואי הבת. ישנה
אומדנא שהבעל לא התכוון בעת שעשה
את ההסכם להוריד בגין נישואין את
התחייבותו. את סכום המזונות עבור
הבת שנישאה ימשיך האב וישלם כדי
לכסות את החוב שהאם לקחה על עצמה
בהוצאות הנישואין.

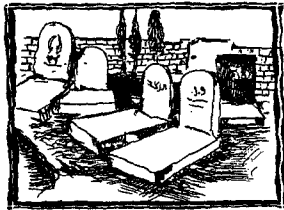
הרב שפירא והרב הגר: הוצאות הלימוד
של הבן ישולמו במלואם על ידי האב,
"כמו שנאמר: ולמדתם אתם את בניכם-
ואין האשה מחויבת בכך".

הרב שפירא: לאור העובדה שהאם
מחזיקה את הילדים שנה שלמה יש
להעלות את חיוב האב לסך של 700 ש"ח.

הרב שרים: גידול בהוצאות הילדים איננו
'שינוי נסיבות' המצדיק הערכה חדשה
שהרי "כל בר מי רב יודע כי ככל שהילדים
גדלים הוצאות גדלות ודבר זה צפוי
מראש". מצד שני, למרות שלאם אין

למדור זה ראו גם
פסקי דיין 1. 8. 10. 11

יורשים

16. שתי צוואות המת בידי ביה"ד בכדי לתת ליורשיו חלק גדול יותר מן העזבון מכפי שצויה להם המת.

בית הדין הרבני הגדול:

הרב ישראל מאיר לאו - נשיא, יו"ר
הרב שלמה דיכובסקי - דיין
הרב עזרא בר שלום - דיין

העובדות:

כשלוש שנים לפני פסק דין זה ניתן פסק דין בבית הדין הרבני הגדול אשר שינה צוואה מפורשת של נפטר. בצוואתו צויה המנוח את רכושו להקמת הקדש בעל קרן צמיתה המאפשר שימוש אך ורק בפירות הקרן. המנוח הדיר במפורש את צאצאיו מן הצוואה, וצויה להם סכומים סמליים בלבד. למרות זאת, קבע ביה"ד כי נכדי המנוח יקבלו חלק נכבד מן העזבון. בהתבסס על לשונה הברורה של הצוואה פנה ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לביה"ד וביקש לערער על פסק הדין. במקביל פנו לביה"ד האפוטרופסים שהתמנו ע"י המנוח וביקשו להוציא לפועל את צוואתו תוך התחשבות בהוראת ביה"ד המעניקה ליורשים חלק נכבד מן העזבון. מכאן הדיון שלפנינו.

נפסק:

חזרנו לעסוק בתיק זה, לאחר שניתן על ידינו פסק דין לפני למעלה משנתיים ימים (בתאריך כ"ד טבת תש"ס). וזאת, עקב פניית בא כוח היועץ המשפטי לממשלה מצד אחד, ופנייתם של האפוטרופסים מצד שני. ב"כ היועץ"ש לממשלה מערער על פסק דינו בנידון, משני טעמים עיקריים

מזונות והדבר אף סותר את העיקרון של כבוד האדם וחירותו.

נפסק:

ביה"ד מנתח את המערכת הזוגית באופן זה:

כאשר נישאו בני הזוג היתה האשה בעלת רכוש רב ואילו הבעל חסר כל. רכוש האשה הועמד לטובת שני בני הזוג, כאשר הבעל לא עבד באופן תדיר ומשך מאשתו כספים רבים לצורך כיסוי חובותיו. בנוסף לקחו בני הזוג הלוואה גדולה. בשלב מסויים סירבה האשה להמשיך ולכסות את חובות בעלה ואז הוא עזב את הבית יצר קשר עם אשה אחרת, בעוד אשתו ממשיכה לשלם לבדה את ההלוואה שלקחה שניהם בצוותא, והבעל אינו משלם לה מאומה ממה שנתחייב בביה"ד. "אין ספק שבעל זה שבא לפנינו בטענת כבוד האדם וחירותו, לא חס על כבודה וחירותה של אשתו וגרם לזה שתגיע למצב בו תהיה מחוסרת כל, הבעל לא התבייש והצהיר בפני ביה"ד שאין הוא רואה עצמו חייב לשלם לאשה כלום. אף שבפנינו תביעה לשלום בית, האשה הצהירה בפני ביה"ד שהיא תסכים להתגרש בליט ברירה באם יתן לה בעל זכויותיה המגיעות לה על פי דין ועל פי חוק, אלא שהבעל מעונין בגירושין בלבד ולגרום לאשה לצאת מנישואין אלו וידיה על ראשה".

מכיון שהבעל מתחמק מתשלום חובותיו, ואין דרך חוקית לאכפו לשלם, קיים לביה"ד חשש גדול כי הבעל מתכוון להמלט לחו"ל ולהשאיר את האשה עגונה כדי שתמשיך לשלם חובותיו לבדה, ואולי אף לסחוט אותה לוותר על חובותיו תמורת מתן הגט. אינטרס זה של מניעת עגינות האשה גובר על כבוד בעל וחירותו ולכן ביה"ד לא יבטל את צו עיכוב היציאה מן הארץ. כמו כן, לא יתן ביה"ד ידו לכפית האשה לקבל גט תוך ויתור על כל זכויותיה רק בשל החשש שהיא עלולה להשאר עגונה.

לפיכך קובע ביה"ד שרק אם יפקיד הבעל סך של 250,000 ש"ח במזומן או בערבות בנקאית, דבר שיבטיח את חזרתו ארצה, יבטל ביה"ד את צו העיכוב שהוציא. ביה"ד אינו מוכן להסתפק בערבות צד ג', משום שהתנהגותו של הבעל כלפי אשתו מעוררת את החשש שמא גם כלפי הערב ינהג הבעל באופן דומה ולא יחוס על ממונו, ואזי תשאר האשה עגונה וללא כל הכספים שבעלה חייב לה.

עילת תביעה, הדי שלילדים יש עילה משום שחייב מזונותיהם על האב, ואם אין להם כדי צרכם הדי שהאב מחוייב לתת יותר. נראה שיש לקבל את פסיקת ביה"ד האזורי בחלקה ולחייב את האב בסך 700 ש"ח, ואילו את היתרה בסך 150 ש"ח יש לזקוף לחובת האם, באשר לא הוכח שאין היא יכולה לעמוד בסכום כזה.

הרב הגר (דעת מיעוט): ניתוח ההסכם מלמד כי האשה התחייבה להשתתף במחצית מהוצאות מזונות הילדים. גם אם נתרבו הוצאותיה בגין החתונה של הבת אין הדבר מחייב את האב ואין כופין אותו לשלם יותר. על כן, אין להעלות את סכום חיובו במזונות.

מסקנה: האב ישלם מזונות עבור הבת שנשאה; ישלם עוד 100 ש"ח בחודש וסה"כ 700 ש"ח; כל הוצאות הלימוד של הבן יהיו על חשבון האב.

תיק מס': שן/168

ניתן ביום כ"ג ניסן תשנ"ב (26.4.92)
הופיעו: טו"ד עזריאל ליפל (לאשה),
עו"ד אורי צפת (לבעל).

15. הוצאת צו עיכוב יציאה מן הארץ לבעל המסרב לשלם לאשתו מזונות שנפסקו לה בבית הדין.

בית הדין הרבני האזורי נתניה:

הרב יעקב זמיר - אב"ד
הרב שלמה שפירא - דיין
הרב אברהם שינדלר - דיין

העובדות:

הבעל הגיש תביעת גירושין בעוד האשה תבעה שלום בית. בדיון שנערך באלול תשס"ב קבע ביה"ד כי יש לקבל את תביעת האשה ולדחות את תביעת הבעל; באם יסרב הבעל לחזור לבית יהיה דינו כדין בעל מורד; פס"ד למזונות בסך 4,000 ש"ח שניתן נגד הבעל בחשון תשס"ב י הפוך לפס"ד קבוע. הבעל התעלם מפסק הדין ולא שילם לאשה מאומה. עקב כך, ביקשה האשה, אשר חששה שהבעל ייסע ולא ישוב, צו עיכוב יציאה מן הארץ וביה"ד נענה לבקשתה. הבעל ביקש את ביטול הצו בטענה כי הדבר פוגע בפרנסתו. לטענתו, אין לביה"ד כלל סמכות להוציא צו כזה עקב אי תשלום

לצחוק למשמע הדברים, אך לדבריו מעולם לא הביעה אי הסכמה. פעם אחת אמר לה בפני אנשים שונים כי הוא עומד לקדש אותה בביאה, וזאת לפני שהלכו לחדרם במלון שבו שהו במסגרת חופשה. בית הדין הזמין שני עדים שכל אחד מהם העיד כי שמע את האיש אומר שהוא עומד לקדש בביאה וכי האשה צחקה מתוך הסכמה. האשה הכחישה חלק מהטענות העובדתיות וטענה כי לא שמעה בשום מקרה את נוסחת הקידושין.

נסקה

הדיין דוחה את הטענה של קידושי כסף באמצעות המתנות לאור העדרם של עדים ובשל בעיה בזמן אמירת נוסחת הקידושין, אמירה שעצם קיומה מוכחש בידי האשה. לגבי טענת הקידושין בביאה, הרי שהעדים העידו כי האיש לא אמר לאשה כלום אלא רק אמר להם בפניה שהוא עומד לקדש אותה בביאה. האם בנסיבות אלו היא מקודשת ונדרשת לגט? הדיין מפקפק בתוקף הקידושין משלוש סיבות:

א. מדובר במקרה בו המקדש אמר את נוסחת הקידושין לעדים ולא לאשה.
ב. אין הוכחה על רצונה והבנתה של האשה שהביאה תהיה לצורך קידושין, למרות שעל עצם קיומה של הביאה אין מחלוקת.
ג. העדים הלכו לאחור האמירה ולא נשארו לראות את הייחוד, ועל כן אינם יכולים להחשב 'עדי ייחוד', דבר הנדרש בקידושי ביאה.

בשלב הבא עובר הדיין לבחון את דברי העדים. מעבר לכמה סתירות הקיימות בדבריהם, הרי שכבר אמרנו שאין הם 'עדי ייחוד'. גם אם ניחס משקל מסוים לעדותם, הרי שכמעט ואין פוסק החולק על כך שנדרשת דרישה וחקירה לעדי קידושין במקרה בו האשה מכחישה את עצם קיומם של הקידושין ואף טוענת כי לא היתה מודעת לקיומם של עדים. ממילא אין לקבל עדותם ואין כאן 'עדות קידושין' ברת תוקף. יתר על כן, מכיון שברור כי האשה לא התכוונה להתקדש, ומכיון שעל פי ההלכה אין היא מתקדשת אלא לרצונה הניכר מדבריה או ממעשיה, הרי ברור שאין לראותה כמקודשת.

"לאור האמור המסקנה היא: המבקשת יכולה להנשא כדמו", אין צורך בגט. יש למחוק שמה מרשימת מעוכבי נישואין".

תיק מס' 1-63-039251921
ניתן ביום ז' אדר א' תשס"ג (9.2.03)

המנוח להוציא לפועל את צוואתו, אפוטרופסים אלו הם נאמניו של המנוח. המנוח נתן להם את הזכות ואת היכולת לפעול בצוואתו וסמך על שיקול דעתם. סביר להניח, שאפוטרופסים אלו שמונו על ידו יודעים ומכירים גם את התורה שבעל פה, ואת הדברים שהיו חשובים למנוח באמת, וידעו גם להתעלם מדברים ברי חלוף.

אנו סבורים, שהדרך הנכונה לישום צוואת המנוח, היא הצעה שהגישו האפוטרופסים לבית דינו, שיש בה גם מילוי צוואתו של המנוח, וגם קיום הקשר עם בני משפחתו. היות ומדובר בהקדש, והיות ורשם ההקדשות מר אברהם קפלן קבל עקרונות את הצעת האפוטרופסים בצירוף סייגים מסוימים, הרי לדעתנו, יש לאמץ את הצעתם יחד עם הערותיו של הרשם, ולסיים בכך את הפרשה. אנו מקווים שבדרך זו, ינוח המנוח על משכבו בשלום, ושלום לנו ולכל בית ישראל.

תיק מס' 1-64-012413274
ניתן ביום ט"ז אדר א' תשס"ג (18.2.03)

כ"ו

17. בחינת טענות לקיומם של 'קידושי ביאה' ו'קידושי כסף' כאשר העדות עליהם סובלת מבעיות חמורות.

בית הדין הרבני האזורי תל אביב:

הרב ניסים בן שמעון - ראב"ד

העובדות:

האשה הופנתה לברור מצב אישי לצורך כשרות להינשא. החשד לכשרותה להינשא נוצר עקב מערכת יחסים שקיימה משך תקופה ארוכה עם אדם אשר בנסיבות שונות ובנוכחות אנשים אמר לה "הרי את מקודשת לי כדמו" בעת שנתן לה מתנות, ביניהן טבעת. בחלק מהמקרים היא נהגה

ראשית, המנוח קבע בצוואתו להקים קרן קיימת לעולם ועד, והשימוש יעשה רק בפירות הקרן.

שנית, המנוח הדיר במפורש את צאצאיו מן הצוואה, למעט סכומים סמליים, על כן, אין מקום לתת לצאצאיו מעבר לסכומים שקבע המנוח.

עמדת ב"כ היועמ"ש לממשלה, אינה מקובלת עלינו. נבהיר את הדברים.

צוואה של אדם, אינה מסמך קדוש, שאסור לשנות בו דבר. לא פעם כותב אדם צוואה, מתוך רוגז או כעס, או עקב דברים שהזמן גרמם. בחלוף העיתים, כאשר שכחה חמתו אזי נראית הצוואה מוזרה גם בעיניו. לא תמיד יכול המצווה להורות על ביטול הצוואה, ועל כתיבת צוואה אחרת. בנוסף, "דברים שרואים משם לא רואים מכאן". המצווה נמצא בעולם האמת. שם נראים הדברים אחרת מאשר בעולם שלנו. הדבר החשוב ביותר למצווה, שהיה אדם שומר מצוות ומדקדק בקלה כבחמורה, היא לא לנקום את נקמותיו הקטנות בבני משפחתו, אלא לעשות ברכושו את כל הנחוק והדרוש לעילוי נשמתו בעולם הבא. אילו היה המצווה סוגר לחלוטין את הדלת, ומונע קטגורית מבני משפחתו להנות מן הצוואה, לא היינו משתמשים בשיקול דעתנו, לשינוי דבריו המפורשים. אולם, מאחר והמצווה השאיר לנו בצוואה, פתח כחודו של מחסו, המאפשר להקדיש כספים למטרות חינוך לילדים במסגרת הצוואה, אזי יכולנו להרשות לעצמנו להרחיב מעט פתח זה, ולאפשר לצאצאי המנוח שלא חטאו ולא פשעו כלפיו, להנות מצוואתו.

יצויין, כי צאצאי המנוח בלבד, הם המתפללים לעילוי נשמתו, והם שדאגו ללוויה, לשבעה, ללמוד משניות, ולכל הדברים הנעשים בעם ישראל לעילוי נשמה. אין אדם בעולם שיעשה את הדברים הללו, והמנוח בצוואתו גם לא דאג לכך.

עקב כל זאת, ומתוך אחריות לעילוי נשמתו של המנוח, הרשנו לעצמנו לשנות את הפרופורציה בצוואתו, ולהקדיש חלק נכבד מעזבונו עבור נכדיו. אנו סבורים, שהמנוח שנשמתו בגנוי מרומים, מרוצה מכך. וכשם שמתירין בבית דין של מטה, כך יתירו בבית דין של מעלה.

מטעם זה, ראינו לנכון שלא לאמץ את קביעת המנוח לקרן קיימת שממנה יחולקו פירות, משום שסכום הריבית המשולם כיום על סכומי הכסף שהתקבלו ממימוש כל העזבונו, הם סכומים קטנים יחסית, שלא יועילו גם לא לבצע את צוואת המנוח ככתבה וכלשונו.

אשר לבקשת האפוטרופסים שהתמנו ע"י